

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

5. D. Gay, A. Mbonde and M. Riva, *Aid for Trade and Human Development: A Guide to Conducting Aid for Trade Needs Assessment Exercises* (United Nations publication, Sales No. E.09.III.B.28).
6. Elisa Garmberoni and R. Newfarmer, *Aid for Trade: Matching potential demand and supply*, World Bank Policy Research Working Paper, No. 4991 (Washington, D. C., World Bank, July 2009).
7. UNCTAD, *Developing countries in international trade 2007: Trade and Development Index* (Geneva, UNCTAD, 2007).
8. World Bank and IMF, *Global Monitoring Report 2010: The MDGs after the Crisis* (Washington, D. C., World Bank, 2010).
9. WTO, «The impact of the financial crisis on Least Developed Countries», информационный материал к седьмой Конференции ВТО на уровне министров (Женева, 30 ноября — 2 декабря 2009 года) // [Электронный ресурс]. - Режим доступа: www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min09_e/impact_fin_crisis_e.pdf.
10. WTO, «Stocktaking ends with collective determination to start building global Doha package», Trade Negotiations Committee, 26 March 2010.

РЕЗЮМЕ

Целью исследования является оценка влияния глобального кризиса на тенденции в развитии внешней торговли развивающихся стран.

Ключевые слова: международная торговля, мировой экспорт, мировой импорт, глобальный кризис, обязательства, развивающиеся страны.

РЕЗЮМЕ

Метою дослідження є оцінка впливу глобальної кризи на тенденції в розвитку зовнішньої торгівлі країн, що розвиваються.

Ключові слова: міжнародна торгівля, світовий експорт, світовий імпорт, глобальна криза, зобов'язання, країни, що розвиваються.

SUMMARY

The aim of the research is to assess the impact of global crisis on the trends in foreign trade of developing countries.

Keywords: international trade, global exports, global imports, global crisis, commitments, developing countries.

ТАКСОНОМІЯ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТРЕНДІВ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК

Медведкіна Є.О., докторант Національного інституту стратегічних досліджень (м. Київ), к.е.н., доцент кафедри "Міжнародна економіка", Донецький національний університет (Україна)

Актуальність дослідження та постановка проблеми. Забезпечення стабільного соціального та економічного поступу у післякризовий період вимагає реалізації стратегії соціально-економічних реформ, спрямованих на забезпечення базових конкурентних переваг вітчизняної економіки (у тому числі – ресурсно-сировинних) і оволодіння новими конкурентними перевагами, що виникають в результаті активних структурних зрушень світової економічної системи. Вирішити це завдання повною мірою можливо лише в умовах фінансової стабільності. Побудова стійкої фінансової системи дає шанс не лише мінімізувати негативний вплив на Україну світової посткризової економічної рецесії, а й забезпечити сприйнятливість вітчизняної економіки до нових можливостей розвитку та увійти до групи країн, що динамічно розвиваються.

Фінансова стабільність невіддільна від характеристик фінансової системи. Оскільки фінансова система є складним системним утворенням і складається з таких елементів як фінансові установи та організації, інфраструктурні інститути та зв'язки між ними, охоплені поняттям фінансових ринків (фондова біржа, грошовий ринок і ринок похідних фінансових інструментів), то фінансова стабільність передбачає стабільність кожного з цих елементів цієї системи.

Метою дослідження є дослідження теоретико-методологічних засад фінансової стабільності як складової державної фінансово-економічної системи в умовах невизначеності глобального розвитку. Об'єктом дослідження є процес забезпечення фінансової стабільності національних економік в контексті невизначеності глобального розвитку. Предметом дослідження є науково-методичні, організаційно-економічні та інституційні засади забезпечення фінансової безпеки національної економіки в умовах невизначеності глобального розвитку.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

Ступінь вивченості проблеми дослідження. Результати багатьох досліджень проблеми ефективного державного регулювання економічної та фінансової безпеки викладені в працях вітчизняних науковців: В. Базилевича, О.І.Барановського, Я.В.Белінської, С.О.Білої, В.М.Гейця, А.А.Гриценка, Н.В.Грицяк, О.Д.Василика, В.Є.Воротіна, А.І.Даниленка, М.М.Єрмошенко, Я.А.Жаліла, М.Х.Корецького, З.О.Луцишин, Ю.В.Макогона, Ю.В.Наврузова, Л.В.Руденко, Є.В.Савельєва, А.Сухорукова, В.В.Юрчишина, М.Г.Чумаченка та інших.

Основна частина. Процес ринкової економіки вимагає від держави постійної стабільності в усіх аспектах, а саме - фінансову стабільність економіки України, що є актуальною сьогодні, адже держава повинна контролювати та вживати заходи щодо зміцнення фінансової стабільності. За умов переходу до ринку зростає її значення у забезпеченні ресурсами для цілей динамічного розвитку та підвищення добробуту народу.

Після різкого уповільнення зростання 2008 року і скорочення в 2009 році, світовий ВВП збільшився на 3,9% в 2010 році. Зростання серед країн з високим рівнем доходом (6,2 відсоткового пункту) було більш вираженим, ніж у країнах, що розвиваються (5 відсоткових пунктів), але на 7% склало зростання в країнах, що розвиваються, що майже ніж у два рази більш, ніж в країнах з високими доходами. Як результат, країни з низьким і середнім рівнем доходів сприяли майже половині глобального зростання (46%) в 2010 році. Крім того, в усіх країнах, що розвиваються економічне зростання було за рахунок збільшення внутрішнього попиту, що може свідчити про асиметрію глобального економічного розвитку.

Зростання в країнах як з високим рівнем доходу, та і країнах, що розвиваються, як очікувалось, трохи сповільнилось в 2011 році, що є відображенням тенденції ослаблення яке спостерігалось у другій половині 2010 року, майже за рік до активізації тенденції зростання що очікується у середині 2011 року у відповідності до потенціалу динаміки у довгостроковій перспективі. Світовий ВВП, згідно з прогнозами, збільшиться на 3,3-і 3,6 відсотка протягом 2011 і 2012 рр., в країнах з економікою, що розвивається збільшиться на 6% у рік, що більш ніж у два рази перебільшить 2,4 і 2,7 відсоткове зростання в країнах з високим рівнем доходом. На жаль, зазначені темпи зростання навряд чи будуть достатньо швидкими та ефективними, щоб ліквідувати безробіття і застій у найбільш постраждалих країнах і секторах економіки, що свідчить про значні дисбаланси в розвитку складових глобальної економіки (рис. 1).

Продовження відновлення повинно бути підтриманим шляхом подальшого посилення припливу капіталу в країни, що розвиваються в 2011 і 2012 рр. Проте, зміна напрямів торгових потоків, яке очікується, супроводжуватиметься зменшенням обсягів у зв'язку із зростанням процентних ставок та агресивною кредитно-грошова політикою у країнах з високим рівнем доходу. В результаті загальний приплив інвестицій в країни, що розвиваються буде зростати, але не так швидко - на рівні трохи більше 10 відсотків в 2011 році і до 5 відсотків в 2012 році. У зв'язку з тим, що номінальний ВВП буде зростати швидше (10 і 12 відсотків на рік відповідно), слід очікувати спад інвестиційної активності у вигляді частки від ВВП, приблизно на рівні 3,7 відсотка в доларовому вираженні в 2012 році.

Однчасне зниження цін на сировинні товари (у порівнянні з 2008) і перерозподіл обсягів торгівлі на користь країн з високим рівнем доходом, служитиме важелем для скорочення глобальних дисбалансів, і цей тренд, як очікується, буде актуальним протягом прогнозованого періоду. Абсолютне значення сальдо рахунку поточних операцій економік в світі знизилосся з пікового значення в 5,6% до приблизно 3,3 відсотка світового ВВП в 2010 році. Значне зниження відображає меншу диспропорційність у країнах з високими доходами (дефіцит рахунку поточних операцій в США скоротився з 6 до 2,7 відсотка ВВП у період з 2005 в 2009 році, та майже досяг норми у 3,5 відсотка ВВП у третьому кварталі 2010). Дисбаланс у країнах, що розвиваються також скоротився з 1,5 відсотка світового ВВП в 2006 році до 1,1 відсотка в 2010 році.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

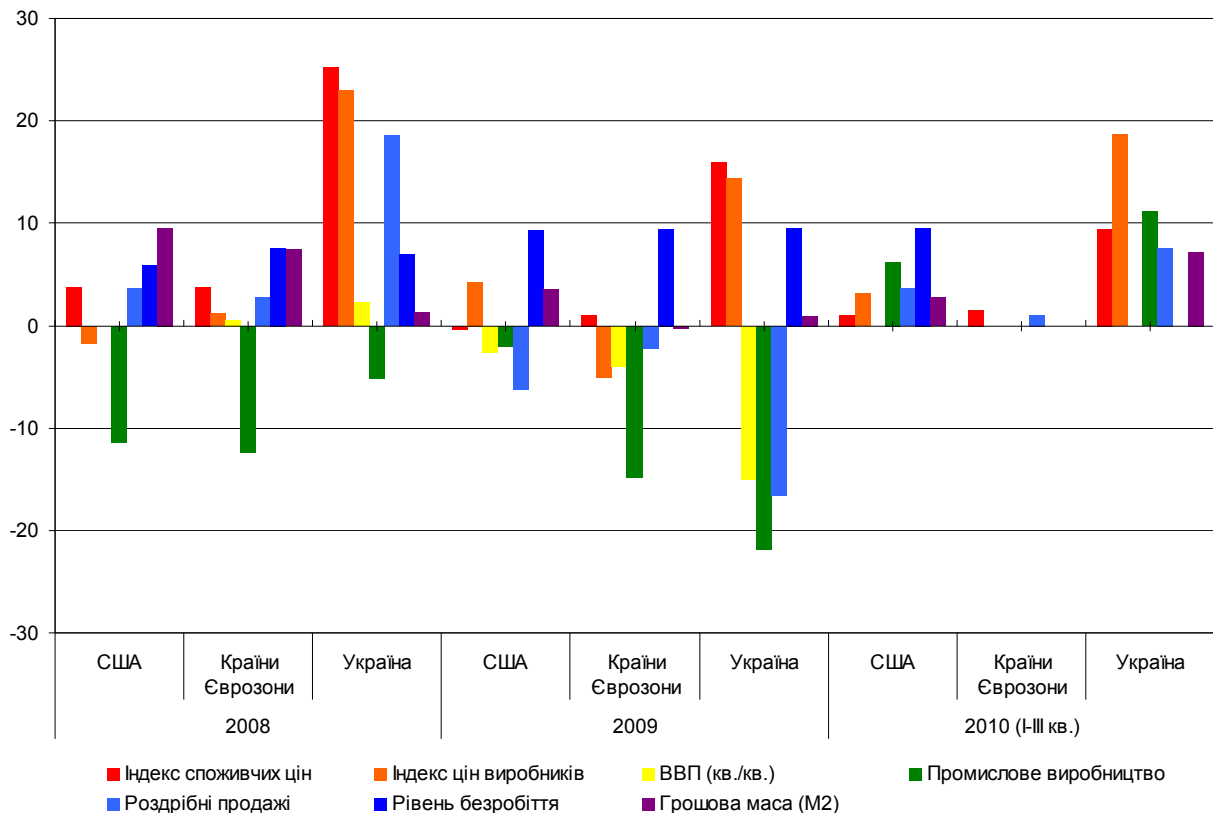

Рис. 1. Динаміка макроекономічних показників США, України та країн Єврозони, % в річному обчисленні

Прогнозуючи подальший розвиток глобальних дисбалансів, слід очікувати незначне зниження в 2011 і 2012 рр. у зв'язку із збільшенням економії та заощаджень в країнах з високим рівнем доходу. Будь-яка позитивна тенденція для приватних заощаджень у країнах з високим рівнем доходу в прийде занепад через циклічні поліпшення в економіці та буде протиставлена важелям державного сектора таким як: скорочення фінансового дефіциту та підвищення процентних ставок – елементарні та найпоширеніші з інструментів грошових стимулів активізації економіки.

Активність у Сполучених Штатах буде, як і раніше, характеризуватися сильним зростанням внутрішнього попиту, але відносно незначним зростанням ВВП, а економіка матиме справу з високим рівнем безробіття і скороченням житлового сектора. Незважаючи на 9 відсотків реального ефективного зниження курсу долара з січня 2009 року та зміцнення експорту, відтік капіталу у вигляді від'ємного рахунку поточних операцій, продовжуватиме зводити нанівець зусилля, що спрямовані на зростання економіки за рахунок стимулювання попиту. Позитивні наслідки мало проведення додаткових заходів зі стимулювання ВВП наприкінці 2010 року, який у відповідності до прогнозів збільшиться на 2,8 відсотка в 2011 році і 2,9 відсотка в 2012 році.

У країнах Європи з високим рівнем доходу, відновлення буде як і раніше стикатися із проблемами від невизначеності суверенного боргу в ряді країн, а також планується посилення бюджетної політики в широкому масштабі. Тим не менш, зростання в більшості країн, як прогнозується, залишатиметься на рівні близьким до або трохи вище минулих тенденцій, яке, відповідно, допомагатиме повільному повторному поглинанию безробіття і активізації резервних потужностей. Серед країн з високим рівнем доходу, які найбільш серйозно постраждали від кризи, зростання не очікується, але скорочення безробіття буде достатньо швидким, в більшості через інтенсивну реструктуризацію, яку певні з цих країн проходять. У цілому, ВВП єврозони, після збільшення на 1,7 відсотка в 2010 році, за прогнозами, сповільниться до 1,4 відсотка в 2011 році і підійметься до 2 відсотків у 2012 році, що характеризується як результат поступового посилення податково-бюджетної політики і залежності регіону від банківського кредитування, на відміну від потоків капіталу і облігацій для фінансування інвестицій приватного сектора.

Після твердих тенденцій зростання в III кварталі 2010 р. японського ВВП, очікується скорочення в четвертому кварталі 2010 року, та прогнозоване погравлення експорту як критерій

ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

зростання в першому кварталі 2011 року було знищене трагічними природними катастрофами та техногенними аваріями. У цілому, зростання в 2010 році склало 4,4 відсотка, але, як очікується, від помірною 1,8 відсотка в 2011 році і 2 відсотків в 2012 році слід відмовитись.

За винятком Європи і Центральної Азії, більшість країн, що розвиваються, за прогнозами, демонструють високі темпи зростання, за умови, що основний потенціал майже використано або наближається до нуля. Ці наочні шаблони однорідності мають важливі відмінності всередині регіонів, де відрізняються країни із значним впливом міжнародних потоків капіталу, із залежністю від грошових переказів, туризму і товарів.

У середньому, країни з середнім рівнем доходу зазнали набагато більш виражений вплив циклу, ніж країни з низькими доходами. Так ВВП країн із середнім рівнем доходів зріс лише на 1,9 відсотка в 2009 році, перш ніж відновитись на 5,9 відсотка в 2010 році. В цих країнах, з базовою перевернутою структурою господарства (Албанія, Вірменія, Азербайджан, Болгарія, Білорусь, Грузія, Казахстан, Киргизька Республіка, Литва Молдова, Македонія, колишня Югославська Республіка, Румунія, Росія, Україна і Узбекистан) в період буму домогосподарства та банківський сектор є найбільш постраждалими від безнадійних боргів, прогалини в більш ніж 4 відсотки від ВВП, а безробіття залишається ендемічним. У значній мірі це відображає події в 6 країнах із середнім рівнем доходів (Болгарія, Казахстан, Литва, Румунія, Росія та Україна), яки пройшли дуже виражений економічний бум у період 2003-2007 рр. і, економіка яких в даний час переживає важку реструктуризацію.

За виключенням 6 найбільш постраждалих економік, зростання було не настільки сильним в Європі та Центральній Азії, з позитивними результатом в 1,6 відсотка у 2009 році і надіями на збільшення до 4 відсотків у 2011 році. Розриви у виробництві в цих країнах мали майже позитивні наслідки на відміну від набагато більших прогалин у реструктуризації економіки. Дійсно, навіть до 2012 року, вихід з провалу виробництва в реструктуризації економіки, як очікується, залишатиметься важким, при цьому зростання становитиме менше половини його докризові ставки.

Рис. 2. Індукція сучасної природи фінансової стабільності

Як показав аналіз, сучасна невизначеність трендів світової економіки формується за рахунок певних характеристик:

по-перше, результати аналізу макроекономічних показників розвинутих країн світу, країн із середнім та низьким рівнем доходу свідчать про **асиметричність в причинно-наслідкових зв'язках**: *так якщо для США в до кризовий час економічний розвиток залежав від сильного зростанням внутрішнього попиту, то ця тенденція стає більш актуальною для країн із середнім та низьким рівнем доходу, в тому числі й України, у зв'язку з повною втратою або частковою відсутністю можливості здійснення дорогого імпорту як такого!*

по-друге, вона має **дуалістичну природу**, тобто існує суттєвий часовий лаг у динаміці головних макроекономічних показників високо розвинутих країн та країн виникаючих ринків, що унеможливує проведення будь-якого компаративного аналізу та будівництва навіть вербальних моделей оцінки взаємовпливу:

ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

так якщо в 2008 р. зростання ВВП в США та країнах Єврозони складало 0 та 0,6% відповідно, то Україна демонструвала майже 2,5% зростання що було підкріплено інерційним розвитком старопромислових секторів економіки та сприятливою кон'юнктурою на зовнішніх ринках.

по-третє, невизначеність провокує **невиважену реструктуризацію економічної системи**, тобто існує перелік загальновідомих антикризових та рецесійних важелів регулювання економіки (збільшення податкового тиску, зменшення дефіциту бюджету, залучення прямих інвестицій, фінансова допомога та ін.), але проблема залишається в системності використання заходів та їх хронологічній послідовності:

в Україні акцент робиться на відновлення домогосподарств та банківського сектору, але за таких умов слід стимулювати внутрішній попит за рахунок збільшення реального доходу домогосподарств з огляду на частку іноземного банківського капіталу в національній банківській системі

Таблиця 1.

Банківська система України: резидентний та нерезидентний капітал

	2005		2006		2007		2008		2009		2010	
	од.	%	од.	%	од.	%	од.	%	од.	%	од.	%
Кількість банків:	160	100	165	100	170	100	175	100	184	100	176	100
з іноземним капіталом (ІК)	19	11,8	23	13,9	35	20,5	47	26,8	53	28,8	53	30,1
зі 100% ІК	7	4,3	9	5,4	13	7,6	17	9,7	17	9,2	20	11,3
з часткою ІК, %	9,6		19,5		27,6		35		36,7		39,3	

по-четверте, **подолання невизначеності** як такої або, як мінімум, зменшення негативного впливу стає можливим лише за рахунок системи спільних дій приватного сектору економіки та державного на всіх рівнях з обов'язковим врахуванням зовнішньоекономічного впливу та забезпечення безпеки.

Висновки. Основною метою політики у сфері фінансової безпеки має бути стабільний розвиток фінансової системи країни в напрямі нагромадження фінансових ресурсів для економічного розвитку та забезпечення її стійкості до потенційно негативного впливу вищенаведених зовнішніх і внутрішніх ризиків і загроз. Завдання державної політики у сфері фінансової безпеки полягають у своєчасній оцінці та реагуванні на існуючі та потенційні загрози.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) [Текст] / О. Барановський. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004. – 759с.
2. Василик О. Фінансова безпека // Економічна енциклопедія: У 3 т. – Т.3 / О. Василик, С. Мочерний С. – К.: Вид.центр «Академія», 2002 – 952 с.
3. Власюк О.С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку / О.С.Власюк; Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України. – К., 2008. – 48с. – Бібліогр.: с.43-46.
4. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення / В.Т. Шлемко, І.Ф. Бінько [Текст]: монографія. — К. : НІСД, 1997. — 144 с. — (Сер. "Нац. безпека"; Вип. 2). — ISBN 966-554-002-5.
5. Концепція фінансової безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.ufs.com.ua
6. Концепція економічної безпеки України // Ін-т екон. прогнозування; кер.проекту В.М.Геєць. – К.: Логос, 1999. – 56 с.
7. Кульпінський С. Роль фінансової безпеки України в поглибленні інтеграційних стосунків з європейськими країнами [Текст] / С.Кульпінський // Фінансова консультація. – 2000. - №5. – С. 34-38.
8. Сухоруков А.І. Проблеми фінансової безпеки України [Текст]: монографія / (Передмова акад. НАН України С.І. Пиріжкова). – К.: НІПМБ, 2004. – 117с.

РЕЗЮМЕ

Метою дослідження є розробка теоретико-методологічних засад щодо забезпечення фінансової безпеки національних економік в умовах невизначеності глобального розвитку.

Ключові слова: фінансова безпека, економічна безпека, національна економіка, глобальний розвиток, державна політика.

РЕЗЮМЕ

Целью исследования является разработка теоретико-методологических основ относительно обеспечения финансовой безопасности национальных экономик в условиях неопределенности глобального развития.

Ключевые слова: финансовая безопасность, экономическая безопасность, национальная экономика, глобальное развитие, государственная политика.

SUMMARY

The research aims to develop theoretical and methodological bases relative financial security of national economies in the face of uncertainty of global development.

Keywords: financial security, economic security, national economy, global development, public policy.

ТЕНДЕНЦІЇ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО КАПІТАЛУ В ГЛОБАЛЬНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРІ

Месечко І.М., аспірантка Національного інституту стратегічних досліджень (Київ)

Актуальність теми дослідження. Транснаціональний капітал став реальною силою, що фокусує рух світових фінансових ресурсів. Глобальні процеси трансформують його базові ознаки та відносять сутнісну видозміну визначальних функцій від традиційних до ролі першооснови, каталізатора та індикатора розвитку глобального фінансового ринку. Транснаціоналізація - якісно новий етап інтернаціоналізації господарського життя, який характеризується різким зростанням ролі зовнішніх факторів розвитку всіх держав і створенням транснаціонального капіталу. Цей процес характеризується переміщенням транснаціонального капіталу з країн з його відносно надлишковою кількістю в країни, де він знаходиться в дефіциті, проте в надлишку є інші чинники виробництва (праця, земля, корисні копалини), що не можуть бути раціонально використані у відтворювальних процесах через нестачу капіталу.

Одним з головних проявів інтенсивного розвитку процесу транснаціоналізації є домінуюча роль транснаціональних банків (ТНБ) в фінансових системах більшості країн, що є головними носіями банківського капіталу. Транснаціоналізація банківського капіталу передбачає залучення капіталу на міжнародний фінансовий ринок, загострення конкуренції в світовому та національному аспектах, розширення діяльності іноземних банків.

Аналіз останніх публікацій і постановка проблеми. Значний внесок у дослідження процесів транснаціоналізації банківського капіталу зробили відомі зарубіжні вчені: Дж.Бейлі, П. Бодіно, Н. Діхел, Є. Доруччі, Д. Йоргенсон, К. Фабрі, У. Шарп, в тому числі російські – С. Андрєєв, І. Розинський, А. Удовенко. Оцінка впливу ТНБ на приймаючу країну відображена в дослідженнях вітчизняних науковців: Г. Баянт, Д. Гуртова, І. Зарицької, Л. Ключко, О. Мазуренка, А. Мороза, І. Школьник та ін.

Аналіз існуючих досліджень свідчить про потребу більш глибокого вивчення домінуючої ролі ТНБ у фінансових системах більшості країн, чинників та рушійних сил транснаціоналізації та дослідження зарубіжного досвіду регулювання цих процесів.

Мета дослідження – оцінка тенденцій транснаціоналізації банківського капіталу в глобальному економічному просторі.

Об'єкт дослідження – процеси транснаціоналізації світової економічної системи.

Предмет дослідження – головні тенденції розвитку транснаціоналізації банківського капіталу, що обумовлюють взаємозалежність національних економік на світовому рівні.

Результати дослідження. Процеси транснаціоналізації характеризується поширення сфери економічних інтересів ТНБ у всіх частинах світу, що забезпечується шляхом досягнення банківським капіталом глобального рівня концентрації та централізації [1, с. 355]. ТНБ утворилися на основі найпотужніших комерційних банків здебільшого промислово-розвинутих країн, які займають провідні позиції на національних ринках. Транснаціональний банківський капітал дедалі активніше виконує посередницьку функцію в обміні знаннями, формує сукупну робочу силу в банківській сфері на інтернаціональній основі. Посилення транснаціоналізації зумовлене прискоренням інтернаціоналізації, зростанням обсягів міжнародних фінансових операцій, активізацією зовнішньоекономічної діяльності та рухом інвалютного капіталу.